

KOMPETANSEPLAN I NORSK

ÅRSTRINN: Trinn 1

Hovedområder	Kompetansemål: ”Eleven skal kunne...”	Læringsmål: ”Eleven kan...”
Muntlig kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> lytte, ta ordet etter tur og gi respons til andre i samtale lytte til tekster på bokmål og nynorsk og samtale om dem lytte etter, forstå, gjengi og kombinere informasjon <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> leke, improvisere og eksperimentere med rim, rytme, språklyder, stavelser, meningsbærende elementer og ord <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> samtale om hvordan valg av ord, stemmebruk og intonasjon skaper mening 	<ul style="list-style-type: none"> delta i samtaler i helklasse og mindre grupper sitte stille og lytte når andre snakker fortelle om noe så andre forstår rekke opp hånda og be om ordet sitte stille og lytte aktivt svare på enkle spørsmål om handling og personer i teksten spørre om det han/hun ikke forstår bruke informasjon fra ulike muntlige kilder som sanger og høytlesing av tekster til å tegne eller fortelle følge med på lærerens instruksjon følge med på og gjengi muntlig informasjon lytte ut første, siste og midterste lyd i et ord finne ut hvor mange stavelser et ord har ved for eksempel å klappe stavelsene finne ord som rimer, og rime på egen hånd delta i språkleker med rim, rytme, språklyder og stavelser svare på enkle spørsmål om virkningen av

	<ul style="list-style-type: none"> • fortelle sammenhengende om opplevelser og erfaringer • sette ord på egne følelser og meninger • uttrykke egne tekstopplevelser gjennom ord, tegning, sang og andre estetiske uttrykk 	<p>stemmebruk og intonasjon</p> <ul style="list-style-type: none"> • eksperimentere ved å bruke ulike stemmer, for eksempel glad, trist, sint • svare på spørsmål om egne opplevelser og erfaringer • fortelle presist om konkrete opplevelser • fortelle om egne erfaringer knyttet til ulike tema • svare på spørsmål om egne følelser i en bestemt situasjon • svare på spørsmål om egen mening om et tema • bruke ord som beskriver egne følelser • tegne eller male etter inspirasjon fra en tekst • synge sanger som passer til tekstens tema • leke og improvisere med utgangspunkt i tekstopplevelsen
Skriftlig kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> • vise forståelse for sammenhengen mellom språklyd og bokstav og mellom talespråk og skriftspråk <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • trekke lyder sammen til ord <p>IUP-mål høst:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • finne ut om en språklyd er først, midt i eller i slutten av et ord • finne ord som begynner på gitte språklyder • koble sammen språklyd og bokstav • koble alle bokstavene til språklydene og bruke bokstavene til å skrive ord • trekke bokstavlydene sammen til enkle lydrette ord • bruke alle lydene til å trekke sammen lydrette ord • trekke sammen alle bokstavlydene til ord

	<ul style="list-style-type: none"> • lese store og små trykte bokstaver • lese enkle tekster med sammenheng og forståelse på papir og skjerm <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bruke egne kunnskaper og erfaringer for å forstå og kommentere innholdet i leste tekster • skrive setninger med store og små bokstaver og punktum i egen håndskrift og på tastatur 	<ul style="list-style-type: none"> • gjenkjenne alle store og små trykte bokstaver i alfabetet • lese enkle setninger med store og små bokstaver • fortelle om hva de ser på bildene til teksten • fabulere om hva de tror teksten handler om og fortelle hva de vet om temaet fra før • svare muntlig på spørsmål om hva en tekst handler om • lese bilder, titler og overskrifter for å finne ut noe om hva teksten handler om • bruke bilder, titler og overskrifter for å hente ut informasjon og snakke om innholdet i en tekst • svare på enkle spørsmål om innholdet i en tekst • relatere den leste teksten til egne kunnskaper om tekstens innhold • stille spørsmål om det han/hun ikke forstår i teksten • forme bokstavene med riktig skriveretning • plassere bokstavene riktig i bokstavhuset • holde blyanten riktig • skrive en setning på papir • finne bokstavene på tastaturet • tegne fra opplevelser eller fantasi og fortelle muntlig om tegningen sin • skrive enkel tekst til tegningen, med bokstaver,
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • skrive enkle beskrivende og fortellende tekster • arbeide kreativt med tegning og skriving i forbindelse med lesing • skrive etter mønster fra enkle eksempeltekster og ut fra andre kilder for skriving 	<p>lekeskrift eller med en voksen som sekretær</p> <ul style="list-style-type: none"> • komme med forslag til hvordan man kan arbeide kreativt med en tekst som har blitt lest høyt • tegne, male eller lage andre formingsprodukter etter inspirasjon fra en tekst som har blitt lest høyt • skrive av enkel tekst fra tavle eller prosjektor • delta i samtaler om ulike tekstformer som regler, sanger og eventyr • skrive setninger i fellesskap med gruppa • skrive tekst til tegninger
Språk, litteratur og kultur	<ul style="list-style-type: none"> • samtale om opphavet til og betydningen av kjente ordtak, begreper og faste uttrykk • samtale om hvordan ord og bilde virker sammen i bildebøker og andre bildemedier <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samtale om innhold og form i eldre og nyere sanger, regler og dikt • samtale om personer og handling i eventyr og 	<ul style="list-style-type: none"> • gi eksempler på noen kjente uttrykk og ordtak • delta i samtale om hva kjente ordtak betyr • lese billedbøker i fellesskap • samtale om bildene • bruke bildene aktivt for å forstå teksten • fortelle hvorfor det er bilder i bøkene, og hvordan de hjelper den som leser til å forstå handlingen • synge eller lytte til eldre og nyere sanger, og snakke om innholdet • lytte til eller fremføre eldre og nyere regler og dikt sammen, og snakke om innholdet • lytte aktivt til forskjellige eventyr og fortellinger • svare på spørsmål om hva eventyret eller

	<p>fortellinger</p> <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • finne skjønnlitteratur og sakprosa på biblioteket til egen lesing 	<p>fortellingen handler om</p> <ul style="list-style-type: none"> • svare på spørsmål om personene i eventyret eller fortellingen • fortelle om innhold og personer i eventyr og fortellinger • låne bøker hun/han vil lese med hjelp av voksne
--	--	---

KOMPETANSEPLAN I NORSK

ÅRSTRINN: Trinn 2

Hovedområder	Kompetansemål: ”Eleven skal kunne...”	Læringsmål: ”Eleven kan...”
Muntlig kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> • lytte, ta ordet etter tur og gi respons til andre i samtale • lytte til tekster på bokmål og nynorsk og samtale om dem • lytte etter, forstå, gjengi og kombinere informasjon <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leke, improvisere og eksperimentere med rim, rytme, språklyder, stavelser, meningsbærende elementer og ord • samtale om hvordan valg av ord, stemmebruk og intonasjon skaper mening 	<ul style="list-style-type: none"> • lytte når andre har ordet • ta ordet på passende steder i samtalen • holde seg til tema for samtalen når han/hun sier noe selv • stille spørsmål til andre i samtaler • svare på spørsmål fra teksten • gjenfortelle hovedinnholdet i teksten • knytte egne tanker og erfaringer til teksten • bruke informasjon fra ulike muntlige kilder til å tegne, skrive eller fortelle • gjenskape noe av innholdet fra muntlige tekster i egne arbeid • finne nye ord ved å ta bort eller legge til en eller flere lyder • fortelle hvilke ord et sammensatt ord består av • lage sammensatte ord • lage en setning muntlig • telle antall ord i en muntlig setning og antall lyder i et ord • lytte ut ord i ord • gi eksempler på ulik stemmebruk og intonasjon • finne eksempler på skumle, triste eller morsomme ord • fortelle hvordan valg av ord, stemmebruk og intonasjon for

	<ul style="list-style-type: none"> • fortelle sammenhengende om opplevelser og erfaringer <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sette ord på egne følelser og meninger • uttrykke egne tekstopplevelser gjennom ord, tegning, sang og andre estetiske uttrykk 	<p>eksempel kan såre, glede, støtte eller avvise andre</p> <ul style="list-style-type: none"> • svare på oppklarende spørsmål om egne opplevelser og erfaringer • samtale om hvordan man kan fortelle til noen som ikke kjenner konteksten • bruke presise ord og uttrykk og fortelle om opplevelser slik at andre forstår hva det handler om • fortelle om opplevelser og erfaringer slik at det skaper sammenheng og forståelse hos tilhøreren • gi uttrykk for egne følelser og meninger i en samtale • fortelle om en opplevelse eller et tema og uttrykke egne følelser og meninger omkring dette • bruke ord som beskriver egne følelser og meninger • fortelle med utgangspunkt i egne tekstopplevelser • bruke en tekstopplevelse som utgangspunkt og inspirasjon for ulike formingsoppgaver • lage rollespill med utgangspunkt i leste tekster, sanger, filmer eller andre estetiske uttrykk
Skriftlig kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> • vise forståelse for sammenhengen mellom språklyd og bokstav og mellom talespråk og skriftspråk • trekke lyder sammen til ord • lese store og små trykte bokstaver 	<ul style="list-style-type: none"> • lese ord med diftongene og språklydene -ng, -rt, -rn, -kj og -skj-lyd • vise at det man sier kan skrives ned • lydere lengre og ukjente ord • lydere og trekke sammen til ikke-lydrette ord • lese enkle tekster som inneholder både store og små bokstaver

	<ul style="list-style-type: none"> • lese enkle tekster med sammenheng og forståelse på papir og skjerm <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bruke egne kunnskaper og erfaringer for å forstå og kommentere innholdet i leste tekster • skrive setninger med store og små bokstaver og punktum i egen håndskrift og på tastatur <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrive enkle beskrivende og fortellende tekster • arbeide kreativt med tegning og skriving i forbindelse med lesing • skrive etter mønster fra enkle eksempeltekster og ut fra andre kilder for skriving 	<ul style="list-style-type: none"> • oppsummere en tekst etter lesing • svare på spørsmål om en tekst • fantasere om hva som kan skje videre i en tekst • stoppe opp når han/hun ikke forstår og spørre medelever, lærer eller på andre måter oppnå forståelse • logge seg på en pc og bruke tastaturet til å navigere • lese en enkel tekst og fortelle hva den handler om • sette ord på egne forkunnskaper for å forstå tema eller handling i en lest tekst • diskutere leste tekster sammen med en læringspartner • skrive setninger med punktum, stor bokstav og mellomrom mellom ordene • forme og plassere alle de små bokstavene riktig på linjen • skrive ord og setninger ved hjelp av tastatur • bruke enkel form for tekstbehandling • skrive setninger med stor bokstav og punktum i håndskrift og på tastatur • skrive en sammenhengende tekst • beskrive personer og gjenstander i enkle fortellinger • delta muntlig i idémyldring om hva som skjer videre i en fortelling • nyttiggjøre seg idémyldringen og fantasere om hva som skjer videre i en fortelling • skrive og tegne fortsettelse på en fortelling • delta i samtale om ulike former i tekst
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • svare på enkle spørsmål om karakteristiske trekk i forskjellige typer tekster • skrive enkle rim, "jeg ser"-setninger eller små eventyr og fortellinger etter eksempeltekster
Språk, litteratur og kultur	<ul style="list-style-type: none"> • samtale om opphavet til og betydningen av kjente ordtak, begreper og faste uttrykk <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samtale om begrepene dialekt, bokmål og nynorsk • samtale om hvordan ord og bilde virker sammen i bildebøker og andre bildemedier • samtale om innhold og form i eldre og nyere sanger, regler og dikt 	<ul style="list-style-type: none"> • gi eksempler på ordtak, fortelle hva de betyr, og hvor de kommer fra • gjette betydningen av nye ordtak • spørre om ukjente ord og begreper • forklare eller komme med forslag til hva faste uttrykk og vanlige begreper betyr • si noe om hvor noen ordtak og faste uttrykk kommer fra, gi eksempler og forklare hva de betyr • snakke om hva en dialekt er • lytte til tekster, lydklipp eller se filmer der det brukes forskjellige dialekter • snakke om enkle og tydelige karakteristiske kjennetegn i noen få utvalgte dialekter • vite at bokmål og nynorsk er to måter å skrive norsk på • lese og samtale om digitale tekster • samtale om bildebruk i bildemedier • bruke tekst og bilder aktivt til å forstå meningen • synge eller lytte til eldre og nyere sanger, og fortelle hva de handler om • lytte til eller fremføre eldre og nyere regler og dikt sammen, og fortelle hva de handler om • snakke om formen på sangene, reglene og diktene

	<ul style="list-style-type: none"> • samtale om personer og handling i eventyr og fortellinger • finne skjønnlitteratur og sakprosa på biblioteket til egen lesing <p>IUP-mål vår:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lytte aktivt til forskjellige eventyr og fortellinger • svare på spørsmål om handlingen • fortelle hvordan eventyr ofte begynner og slutter med faste ordlag • gi eksempler på og beskrive vanlige rollefigurer i eventyr • finne og gi eksempler på at handlingen ofte gjentar seg i eventyr • forklare hvordan man går frem for å låne bøker • finne frem til passende bøker på biblioteket • fortelle hva slags bøker man liker å lese • finne og låne bøker på biblioteket selv
--	---	--

KOMPETANSEPLAN I NORSK

ÅRSTRINN: Trinn 3

Hovedområder	Kompetansemål: "Eleven skal kunne..."	Læringsmål: "Eleven kan..."
Muntlig kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> lytte etter, gjenfortelle, forklare og reflektere over innholdet i muntlige tekster <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> bruke et egnet ordforråd til å samtale om faglige emner, fortelle om egne erfaringer og uttrykke egne meninger samhandle med andre gjennom lek, dramatisering, samtale og diskusjoner følge opp innspill fra andre i faglige samtaler og stille oppklarende og utdypende spørsmål 	<ul style="list-style-type: none"> ta imot, gjenta og utføre instruksjoner lytte til oppleste tekster og gjenfortelle hovedinnholdet fortelle hva det vil si å være en god lytter lytte til muntlige tekster, forklare hva de handler om, gjenfortelle innholdet og stille spørsmål til dem sette ord på egne erfaringer og faglige emner tilegne seg nye ord ved å tegne tankekart og begrepsskjemaer delta i samtaler og sette ord på erfaringer etter felles opplevelser delta i gruppediskusjoner og uttrykke egne meninger om tema som gjelder egen hverdag leke gamle og nye felleseleker, og forklare regler for leker og spill for andre uttrykke kjente fortellinger og eventyr gjennom ulike former for dramatisering delta i diskusjoner og vise respekt for andre lytte aktivt til det andre sier før en sier noe selv lytte aktivt og stille spørsmål i faglige samtaler

	<ul style="list-style-type: none"> • variere stemmebruk og intonasjon i fremføring av tekster 	<ul style="list-style-type: none"> • lese tekster med variert stemmebruk • lese høyt og i et naturlig tempo • lese roller i enkle dramatiseringer med ulik stemmebruk og intonasjon • sammen med lærer og medelever bidra i utvikling av kriterier for fremføring av tekster
Skriftlig kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> • lese tekster av ulike typer på bokmål og nynorsk med sammenheng og forståelse • finne informasjon ved å kombinere ord og illustrasjon i tekster på skjerm og papir • gjenkjenne og bruke språklige virkemidler som gjentakelse, kontrast og enkle språklige bilder • lese, reflektere over og samtale om egne og andres tekster • bruke ulike typer notater og eksempeltekster som grunnlag for egen skriving 	<ul style="list-style-type: none"> • bruke gode lesestrategier for å forstå ukjente ord og begreper • bruke egen førforståelse, støtte i bilder og illustrasjoner og tenke fremover hva som vil hende • finne og bruke informasjon fra illustrasjoner og billedtekster i bøker og blader • finne og bruke informasjon fra illustrasjoner, bilder og skriftlig tekst i skjermttekster • finne igjen eksempler på gjentakelser og kontraster i leste prosatekster • finne eksempler på gjentakelse i sanger og dikt • vurdere egne tekster ut fra kjente kriterier • lese andres tekster og si hva som er vellykket • sammenlikne egne og andres tekster • skrive en enkel disposisjon for en fortelling med innledning, midtdel og avslutning • lage et tankekart som grunnlag for skriving av en enkel fagtekst

	<ul style="list-style-type: none"> • skrive enkle fortellende, beskrivende og argumenterende tekster <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrive med sammenhengende og funksjonell håndskrift og bruke tastatur i egen skriving <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • strukturere tekster med overskrift, innledning, hoveddel og avslutning <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • variere ordvalg og setningsbygning i egen skriving <p>IUP-mål vår:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • skrive korte tekster om opplevelser, gjenstander, personer m.m. • variere ordforråd og setningsstruktur i egne tekster skrive fortellende og beskrivende tekster etter faste mønstre • formulere hele setninger med riktig tegnsetting og enkel rettskriving • skrive enkle fortellende og beskrivende tekster • skrive alle bokstaver og ord med sammenhengende skrift • bruke tastatur for å skrive tekster • skrive med tydelig og sammenhengende håndskrift, samt bruke tastatur for å skrive enkel tekst • skrive en innledning til en fortelling • lage overskrift til egne tekster • skrive tekster med overskrift og innledning • bruke riktig tegnsetting og skrive hele og sammenhengende setninger • bruke synonymmer for å variere ordvalget i egen skriving • bruke de viktigste høyfrekvente ikke-lydrette ordene i egen skriving • "utvide" setninger ved bruk av adjektiv • varierte ordvalget og skrive hele og sammenhengende setninger
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • lage tekster som kombinerer ord, lyd og bilde, med og uten digitale verktøy • søke etter informasjon, skape, lagre og gjenfinne tekster ved hjelp av digitale verktøy • bruke bibliotek og internett for å finne stoff til egen skriving 	<ul style="list-style-type: none"> • lage tegneserier og tegne til egne fortellinger • hente inn bilder fra internett eller eget billedarkiv som illustrasjon av egne tekster • skrive tekster på tastatur og bruke sentrale funksjoner for tekstbehandling • lagre en tekst i en hensiktsmessig mappestruktur • finne frem til litteratur om bestemte tema • forklare reglene for hvordan biblioteket er organisert og hvordan låne bøker • søke etter stoff på internett ved hjelp av kjente søkemotorer
Språk, litteratur og kultur	<ul style="list-style-type: none"> • beskrive ordklasser og deres funksjon <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • forklare hvordan man gjennom språkbruk kan krenke andre • beskrive eget talemål og sammenlikne med andres 	<ul style="list-style-type: none"> • forklare hva substantiv er, og finne substantiv i en tekst • forklare hva verb er, og finne verb i en tekst • forklare hva adjektiv er, og finne adjektiv i en tekst • forklare forskjellen på fellesnavn og egennavn • beskrive og finne eksempler på substantiv, adjektiv og verb, og fortelle om kjennetegn og funksjon i setningen • delta i samtale om hvordan språk påvirker oss • forklare hvordan valg av positive eller negative ord kan påvirke andre • gi eksempler på at det samme ordet kan ha ulik uttale eller betydning i ulike talemål • lytte til andre talemål og sammenlikne med sitt eget

	<ul style="list-style-type: none"> • samtale om innhold og form i sammensatte tekster • gi uttrykk for egne tanker og opplevelser om barnelitteratur, teater, film, dataspill og TV-program • samtale om sanger, regler, dikt, fortellinger og eventyr fra fortid og nåtid på bokmål, nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk • gi uttrykk for egne tanker om språk, personer og handling i tekster fra ulike tider og kulturer 	<ul style="list-style-type: none"> • sette ord på hva som kjennetegner en sammensatt tekst • forestille seg og gi uttrykk for hva tekster handler om, ved å se på bilder • finne eksempler på bilder som utvider innholdet i teksten • gjøre rede for hvordan bildene, symbolene og utforming av teksten i en tegneserie gjør den enkel å forstå • forklare hvordan illustrasjoner understreker og forsterker innhold i egne tekster • gjengi innholdet av og uttrykke meninger om tekster • samtale, tegne og skrive med utgangspunkt i felles opplevelser fra film, teater eller TV • gjenfortelle innholdet i leste tekster med egne ord • finne fellestrekk ved sanger, regler og dikt • spørre om betydningen av ord de ikke forstår • forklare enkle språkbilder i sanger og dikt • forklare forskjellen på eventyr og fortellinger • fortelle om typiske eventyrtrekk • fortelle om hovedpersoner i eventyr og fortellinger • skrive et handlingsreferat fra en tekst • beskrive personer i en tekst • lese en tekst og gi uttrykk for egne tanker om handling og personer • fortelle om likheter og forskjeller mellom livet i en tekst fra tidligere tider og i Norge i dag
--	---	--

KOMPETANSEPLAN I NORSK

ÅRSTRINN: Trinn 4

Hovedområder	Kompetansemål: "Eleven skal kunne..."	Læringsmål: "Eleven kan..."
Muntlig kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> lytte etter, gjenfortelle, forklare og reflektere over innholdet i muntlige tekster forstå noe svensk og dansk tale bruke et egnet ordforråd til å samtale om faglige emner, fortelle om egne erfaringer og uttrykke egne meninger samhandle med andre gjennom lek, dramatisering, samtale og diskusjoner 	<ul style="list-style-type: none"> gjenfortelle og gi konstruktive tilbakemeldinger på noe andre forteller stille spørsmål ved bruk av spørreordene <i>hvem, hvor, hvorfor, hvordan</i> lytte til oppleste tekster, sanger, radioprogram og andre muntlige tekster og gjenfortelle og reflektere over innholdet lytte til høytlesing fra svenske og danske barnebøker, samtale om innholdet og svare på spørsmål gjengi hovedinnholdet i svenske og danske sanger eller filmer forklare hva et argument er, og hva som skiller gode argumenter fra dårlige lage begrepskjema og tankekart over faglige emner delta i læringsamtaler fylle ut et V-Ø-L-skjema med vekt på "jeg vet" og "jeg ønsker å vite" praktisere regler for en gruppesamtale ved å lytte, be om ordet, holde seg til tema og vise respekt for andre

	<ul style="list-style-type: none"> • følge opp innspill fra andre i faglige samtaler og stille oppklarende og utdypende spørsmål • variere stemmebruk og intonasjon i fremføring av tekster <p>IUP-mål vår:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • argumentere for og mot i saker som angår skolehverdagen • samtale om hendelser og opplevelser og lytte til andre • bli med i lek, forhandle om og forholde seg til regler, fortelle hvordan man ber andre med inn i leken • bruke læringspartner til å øve seg på å lytte, kommentere og stille spørsmål • skrive ned spørsmål under fremføringer medelever har om et faglig tema • bruke spørsmålene til samtale i hel gruppe • bruke stemme og intonasjon som virkemiddel i dramatiseringer • fremføre dikt med variert stemme og intonasjon sammen med medelever utvikle kriterier for fremføring av tekster • fremføre tekster med variert intonasjon og stemmebruk og utvikle kriterier for fremføringen
Skriftlig kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> • lese tekster av ulike typer på bokmål og nynorsk med sammenheng og forståelse 	<ul style="list-style-type: none"> • velge egnede lesestrategier i møte med ulike typer tekster (velges lokalt) • bruke BISON eller andre egnede lesestrategier for fagtekster • stoppe opp i lesingen av skjønnlitterære tekster, fortelle om innholdet og uttrykke tanker om hva som kan komme til å skje videre • bruke lesestrategier for å lese og forstå

	<p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • finne informasjon ved å kombinere ord og illustrasjon i tekster på skjerm og papir • gjenkjenne og bruke språklige virkemidler som gjentakelse, kontrast og enkle språklige bilder • lese, reflektere over og samtale om egne og andres tekster • bruke ulike typer notater og eksempeltekster som grunnlag for egen skriving • skrive enkle fortellende, beskrivende og argumenterende tekster <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrive med sammenhengende og funksjonell håndskrift 	<p>skjønnlitterære tekster på sidemålet</p> <ul style="list-style-type: none"> • samtale om og gjengi innholdet i ulike typer tekster på bokmål og nynorsk • mestre ulike lesestrategier for å lese sammenhengende og med god forståelse (ulike type tekster) på bokmål og nynorsk • lese informasjon ut fra tabeller og diagrammer • bruke illustrasjoner, bilder og billedtekster til å hente ut og gjengi informasjon i fagtekster på skjerm og papir • bruke gjentakelser, kontraster og enkle språklige bilder i egne tekster • lage spørsmål til egne tekster for å forbedre dem • diskutere og svare på spørsmål om egne tekster gi konstruktive tilbakemeldinger på andres tekster (f.eks. "to stjerner og et ønske") • samtale om og stille spørsmål til andres tekster • skrive tekst etter mønster av eksempeltekster • skrive en disposisjon til en fagtekst ut fra kriterier for innhold • legge inn beskrivelser i fortellende tekster • skrive et avisinnlegg og argumentere for en sak • skrive et brev for å si sin mening • skrive enkle argumenterende eller beskrivende tekster
--	--	---

	<p>og bruke tastatur i egen skriving</p> <ul style="list-style-type: none"> • strukturere tekster med overskrift, innledning, hoveddel og avslutning • variere ordvalg og setningsbygning i egen skriving • lage tekster som kombinerer ord, lyd og bilde, med og uten digitale verktøy • søke etter informasjon, skape, lagre og gjenfinne tekster ved hjelp av digitale verktøy <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bruke bibliotek og internett for å finne stoff til egen skriving 	<ul style="list-style-type: none"> • bruke sammenhengende og funksjonell håndskrift i eget skrivearbeid • mestre enkel form for touch (høyre og venstre hånd på hver sin side av tastaturet) • bruke tastatur effektivt i egen skriving • lage disposisjon for å strukturere egne fortellinger med innledning, hoveddel og avslutning • forklare hva som kjennetegner innledningen, hoveddelen og avslutningen i ulike typer tekster • skrive en fortelling etter disposisjon • skrive ord med stumme konsonanter riktig • forklare og bruke kommaregler før ordet <i>men</i> og etter oppramsing i egne tekster • legge inn lyd og bilde i egne tekster (Power Point, Photo story m.m.) • lage plakater med bilder og illustrasjoner for å presentere et tema • bruke musikk eller lydbilder som bakgrunn eller mellom innslagene ved fremføringer • finne stoff på internett ved bruk av oppgitte lenker • lagre innhentet informasjon og bruke den i egne tekster • søke etter informasjon i digitale kilder, og bruke den i egne tekster • foreta informasjonssøk på internett ved hjelp av kjente søkemotorer og bruke informasjonen i eller
--	--	---

		<p>som utgangspunkt for egen skriving</p> <ul style="list-style-type: none"> • vise til noen sikre informasjonskilder på internett bruke biblioteket for å finne tekster til egen skriving
Språk, litteratur og kultur	<ul style="list-style-type: none"> • beskrive ordklasser og deres funksjon <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • forklare hvordan man gjennom språkbruk kan krenke andre • beskrive eget talemål og sammenlikne med andres <p>IUP-mål vår:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bøye substantiv i ubestemt og bestemt form entall og flertall • bøye verb i presens, preteritum og presens preteritum • gradbøye adjektiv • vise hvordan ord endrer mening i ulike bøyingsformer (en gutt – gutter) • finne personlige pronomener i en tekst, skille mellom entall og flertall og bestemme person • bøye substantiv, verb og adjektiv, og gi eksempler på hvordan ord endrer mening når de bøyes, og finne eksempler på personlig pronomener i en tekst • diskutere tekster som omhandler hvordan språkbruk kan krenke andre • ta ord ut av kontekst og diskutere om det er ordene i seg selv eller måten de blir brukt på, som er sårende • formulere tilbakemeldinger positivt • lytte til sang og tale på dialekt og finne eksempler på likheter og ulikheter • fortelle hva som kjennetegner eget talemål • lytte til ulike talemål og dialekter og beskrive likheter og forskjeller mellom eget talemål og andres

	<ul style="list-style-type: none"> • samtale om innhold og form i sammensatte tekster • gi uttrykk for egne tanker og opplevelser om barnelitteratur, teater, film, dataspill og TV-program • samtale om sanger, regler, dikt, fortellinger og eventyr fra fortid og nåtid på bokmål, nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk • gi uttrykk for egne tanker om språk, personer og handling i tekster fra ulike tider og kulturer 	<ul style="list-style-type: none"> • sammenligne to sammensatte tekster om samme tema og beskrive hvilke valg som er gjort for å få frem innholdet • finne opplysninger i en sammensatt tekst ved å kombinere ord og illustrasjon • beskrive noen estetiske virkemidler i sammensatte tekster • vise hvordan bilder og lyd understreker og forsterker innholdet i egne tekster • diskutere hva som skiller ulike former for sammensatte tekster, f. eks. reklame og læreboktekster, og hvorfor ulike former passer for ulikt innhold • skrive og dele en anmeldelse av et dataspill • skrive og presentere bokanmeldelse • lytte til dikt, sanger og fortellinger på nynorsk og gjengi innholdet • forklare ord som er forskjellig fra bokmål, finne betydningen av vanskelige ord • dele eventyr inn i ulike grupper, og beskrive typiske eventyrtrekk i eventyr fra forskjellige land • gi uttrykk for egen mening om budskapet i eventyr og fortellinger • gjengi hovedinnholdet i sanger, regler og dikt • fortelle hvordan regler og dikt skiller seg fra prosa • sammenlikne eventyr fra ulike land og beskrive likheter og ulikheter
--	---	---

		<ul style="list-style-type: none">• sammenlikne en ny og en gammel tekst, og fortelle om forskjeller• sammenlikne og beskrive tekster fra to ulike kulturer• finne eksempler på ord og vendinger som er gått ut av bruk
--	--	---

KOMPETANSEPLAN I NORSK

ÅRSTRINN: Trinn 5

Hovedområder	Kompetansemål: ”Eleven skal kunne...”	Læringsmål: ”Eleven kan...”
<u>Muntlig kommunikasjon</u>	<ul style="list-style-type: none"> • lytte til og videreutvikle innspill fra andre og skille mellom meninger og fakta • uttrykke og grunngi egne standpunkter og vise respekt for andres • bruke sang, musikk og bilder i framføringer og presentasjoner • opptre i ulike roller gjennom dramaaktiviteter, opplesning og presentasjon 	<ul style="list-style-type: none"> • lytte til hva andre sier og delta i samtale • gi uttrykk for egne meninger og fakta i en samtale eller diskusjon • formulere forskjellen på begrepene meninger og fakta • gi eksempler på positivt og negativt ladede ord i tekstutdrag og film og beskrive virkningen • gi eksempler på hva man kan gjøre for å vise respekt for andre • ta standpunkt og vise sin egen mening ved håndsopprekking og lignende • illustrere presentasjoner og framføringer med lyd og bilde • legge inn lenker, klippe inn bilder og lydutt • lage presentasjon basert på tekst, med bruk av lyd og bilder • legge inn sang i framføring • formidle innhold i tekster ved høytlesing • opptre som ulike figurer i rollespill

	<ul style="list-style-type: none"> • uttrykke seg med et variert ordforråd tilpasset kommunikasjonssituasjonen • presentere et fagstoff tilpasset formål og mottaker, med eller uten digitale verktøy <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere andres muntlige framføringer ut fra faglige kriterier 	<ul style="list-style-type: none"> • tilpasse intonasjonen til innholdet og variere stemmebruk ved høytlesing • finne faguttrykk i kilder og som brukes og forklares i presentasjon • bruke og forklare faguttrykk i presentasjoner • gi eksempler på hvordan man kan uttrykke seg vennlig og høflig • tilpasse språkbruken til ulike mottakere og ulike situasjoner • tilpasse språket til ulike situasjoner og bruke sentrale faguttrykk i presentasjoner og diskusjoner • formidle fagstoff for yngre elever • presentere egen hobby eller lignende for medelever etter gitte kriterier • presentere fagstoff for medelever etter gitte kriterier • formidle fagstoff med eller uten digitale verktøy tilpasset medelever eller yngre elever • gi informasjon om et faglig emne til medelever, både med og uten bruk av digitale verktøy • gjøre rede for hva som er gode, konstruktive tilbakemeldinger i muntlige framføringer • lage faglige kriterier for framføring tilpasset mottaker og formål • gi konstruktive tilbakemeldinger etter faglige kriterier
<p><u>Skriftlig kommunikasjon</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • lese et bredt utvalg norske og oversatte tekster i ulike sjangre på bokmål og nynorsk og reflektere over innhold og form i tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • bruke lese- og læringsstrategier for å gjenfortelle innholdet i en tekst • kjenne igjen og navngi ulike sjangre og

	<p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • referere, oppsummere og reflektere over hovedmomentene i en tekst • forstå og tolke opplysninger fra flere uttrykksformer i en sammensatt tekst • mestre sentrale regler i formverk og ortografi og skrive tekster med variert setningsbygning og funksjonell tegnsetting • skrive sammenhengende med personlig og funksjonell håndskrift, og bruke tastatur på en hensiktsmessig måte • skrive tekster med klart uttrykt tema og skape sammenheng mellom setninger og avsnitt 	<p>tekstformer</p> <ul style="list-style-type: none"> • uttrykke egne meninger om leste bøker skriftlig • beskrive form og innhold i utvalgte sjangere • bruke lesestrategier som nøkkelord, tankekart etc. • forklare hvordan illustrasjoner, lyd og skrift har en forbindelse i en sammensatt tekst • hente ut informasjon fra alle de ulike delene i sammensatte tekster • forklare hvordan illustrasjoner, lyd og skrift gir ulike opplysninger om samme tema i en sammensatt tekst • grunnleggende bøyning av verb, substantiv, adjektiv og pronomen med bruk av skjema • peke på ord og forklare bøyningsform i lærte ordklasser • mestre riktig bruk av dobbel konsonant • mestre rettskriving av lydrette ord • ha komma foran <i>men</i> og ved oppramsing • mestre rettskriving av sj-, kj-, v- og o-lyden • skrive sammenhengende og godt lesbar håndskrift • bruke touch-program for å utvikle hensiktsmessig bruk av tastatur • fortelle hva som gjør en overskrift god • forklare hvordan en tekst bør deles inn i avsnitt,
--	--	--

	<p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrive fortellende, beskrivende, reflekterende og argumenterende tekster etter mønster fra eksempeltekster og andre kilder, og tilpasse egne tekster til formål og mottaker <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gi tilbakemelding på andres tekster ut fra faglige kriterier og bearbeide egne tekster på bakgrunn av tilbakemeldinger • bruke digitale kilder og verktøy til å lage sammensatte tekster med hyperkoblinger og varierte estetiske 	<ul style="list-style-type: none"> og hva som kjennetegner et godt avsnitt • forklare hva som gjør en innledning og en avslutning god • skrive tekster med planlagt innledning, hoveddel og avslutning • lage gode overskrifter på egne tekster og dele teksten inn i temabaserte avsnitt • skrive sted- og personbeskrivelse i egne tekster • skrive argumenter for og imot et aktuelt tema • skrive leserinnlegg og brev om saker en er opptatt av • gjøre rede for hvilke ord og uttrykk som passer i hvilke tekstformer • gjøre rede for setningsstartere innenfor forskjellige tekstformer og bruke dem i egne tekster • fortelle hvem den teksten man skriver er ment for, og hva man vil oppnå med å skrive den • skrive enkle argumenterende tekster med formåls- og mottakerbevissthet • gjøre rede for hva som kjennetegner en god tekst • gi tilbakemeldinger som hjelper for å utvikle tekst videre • gi tilbakemelding innenfor gitte kriterier • forklare hvordan tilbakemeldinger kan brukes for å forbedre tekst • bruke kriterier og tilbakemeldinger for å forbedre egne tekst • bruke digitale verktøy til å lage enkle sammensatte
--	---	---

	<p>virkemidler</p> <ul style="list-style-type: none"> • velge ut og vurdere informasjon fra bibliotek og digitale informasjonskanaler 	<p>tekster med lydspor og animasjoner</p> <ul style="list-style-type: none"> • søke på informasjonskanaler • finne gode digitale informasjonskanaler • finne fram i Dewey-systemet • oppgi kilder
<p><u>Språk, litteratur og kultur</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • gi eksempler på noen likheter og forskjeller mellom muntlig og skriftlig språk • utføre grunnleggende setningsanalyse og vise hvordan tekster er bygd opp ved hjelp av begreper fra grammatikk og tekstkunnskap • sammenlikne språk og språkbruk i tekster på bokmål og nynorsk <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gi eksempler på og reflektere over hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger til enkeltindivider og grupper av mennesker • presentere egne tolkninger av personer, handling og tema i et variert utvalg av barne- og ungdomslitteratur 	<ul style="list-style-type: none"> • gi eksempler på ord og ordtrykk som passer i formell og dagligdags kommunikasjon, både skriftlig og muntlig • forklare hva subjekt og verbal er, og finne eksempler i setninger • finne igjen ord fra de store ordklassene i setninger • gjøre rede for hva setningsanalyse er • gjøre rede for hvordan tekster er bygget opp forskjellig etter formelle krav • nevne ord som er ulike på bokmål og nynorsk • lese sidemålstekster og fortelle om enkle forskjeller på bokmål og nynorsk • gi eksempler på hvilke ord og uttrykk som kan uttrykke og skape holdninger til enkeltindivider og grupper av mennesker • fortelle om personer og handling i en tekst • gjenfortelle det viktigste fra handlingen

	<p>på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk</p> <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere tekster med utgangspunkt i egne opplevelser og med forståelse for språk og innhold • kjenne til opphavsrettslige regler for bruk av kilder • bruke forskjellige former for digitale og papirbaserte ordbøker 	<ul style="list-style-type: none"> • gjøre rede for tema i en tekst • skrive enkle bokanmeldelser • fortelle om personer, handling og tema i leste litteratur • relatere innholdet i leste tekster til egne opplevelser • samtale om hvordan tekstens språk passer til tekstens innhold • lage enkle kildehenvisninger • fortelle hva opphavsrettighet er • finne digitale ordbøker på nettet • finne og bruke oppslagsord i ordbøker
--	---	---

KOMPETANSEPLAN I NORSK

ÅRSTRINN: Trinn 6

Hovedområder	Kompetansemål: "Eleven skal kunne..."	Læringsmål: "Eleven kan..."
<u>Muntlig kommunikasjon</u>	<ul style="list-style-type: none"> • lytte til og videreutvikle innspill fra andre og skille mellom meninger og fakta • uttrykke og grunngi egne standpunkter og vise respekt for andres • bruke sang, musikk og bilder i framføringer og presentasjoner • opptre i ulike roller gjennom dramaaktiviteter, opplesning og presentasjon 	<ul style="list-style-type: none"> • lytte til hva andre sier og delta i samtale innenfor et tema • skille mellom meninger og fakta i en samtale eller diskusjon • redegjøre for hvilke ord og uttrykksmåter som kan såre andre • lytte til andres meninger uten å avbryte • stille oppklarende spørsmål • bruke et nøytralt eller positivt kroppsspråk • finne og velge lyd-kutt og bilder som er relevant for innhold i presentasjon • lage presentasjon som inneholder både lyd, sang og bilder • bruke stemmen og kroppen for å fremstille ulike rollefigurer • forme replikker som passer for rollefiguren • framføre en presentasjon med relevante lyd-kilder og illustrasjoner • bruke god stemmebruk og blikkontakt med tilhørerne ved presentasjoner

	<ul style="list-style-type: none"> • uttrykke seg med et variert ordforråd tilpasset kommunikasjonssituasjonen <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • presentere et fagstoff tilpasset formål og mottaker, med eller uten digitale verktøy <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere andres muntlige framføringer ut fra faglige kriterier 	<ul style="list-style-type: none"> • tilpasse tempo, styrke og intonasjon til innholdet ved høytlesning • stille relevante og presise spørsmål i diskusjoner og presentasjoner • reflektere over og gi konkrete eksempler på hvordan språket bør tilpasses mottaker • bruke relevante faguttrykk i presentasjoner • se ulikheter mellom og velge riktig synonym ut fra sammenheng og situasjon • beherske et presist ordforråd med relevante faguttrykk i samtaler, diskusjoner og presentasjoner • lese egenproduserte fagtekster for andre • presentere nyheter etter gitte kriterier • presentere og formidle fagstoff for medelever med eller uten digitale verktøy • formidle hovedinnhold i nyheter eller sentrale punkter innen et faglig tema med relevant bruk av digitale verktøy • gjøre rede for hva som er konstruktive og konkrete tilbakemeldinger i muntlige framføringer • lage faglige kriterier til framføring tilpasset mottaker og formål • gi tilbakemelding som tar hensyn til kriteriene, med konkrete tips til forbedring
<p><u>Skriftlig kommunikasjon</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • lese et bredt utvalg norske og oversatte tekster i ulike sjangre på bokmål og nynorsk og reflektere over 	<ul style="list-style-type: none"> • bruke lese- og læringsstrategier for å gjenfortelle og diskutere innholdet i en tekst

	<p>innhold og form i tekst</p> <ul style="list-style-type: none"> • referere, oppsummere og reflektere over hovedmomentene i en tekst • lese enkle tekster på svensk og dansk og gjengi og kommentere innholdet • forstå og tolke opplysninger fra flere uttrykksformer i en sammensatt tekst • mestre sentrale regler i formverk og ortografi og skrive tekster med variert setningsbygning og funksjonell tegnsetting 	<ul style="list-style-type: none"> • lese og beskrive ulike sjangre • beskrive hovedpersoner, tid og sted i leste tekster • diskutere og reflektere over handlingen i bøkene • bruke ulike lesestrategier og eksperimentere med hvilken lesestrategi som passer til formålet • referere og oppsummere hovedmomenter i en tekst • lese og samtale om enkle tekster på svensk og dansk • forklare hvorfor illustrasjoner, lyd og tekst er satt sammen til sammensatt tekst • forstå og sette sammen informasjon fra flere uttrykksformer i en sammensatt tekst • kunne grunnleggende bøyning og skriveform i adverb, interjeksjoner, konjunksjoner, preposisjoner • gjøre rede for ordklasse og bøyningsformer for ord fra kjente ordklasser og for bøyningens betydning • mestre rettskriving av sentrale ikke-lydrette ord • forklare når ord skal samskrives • bruke komma foran <i>men</i>, ved oppramsing og før konjunksjoner • forklare hvordan man kan variere setninger i en tekst • mestre rettskriving av stum d og æ- og å-lyden • mestre rettskriving av og/å og da/når
--	---	--

	<p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrive sammenhengende med personlig og funksjonell håndskrift, og bruke tastatur på en hensiktsmessig måte • skrive tekster med klart uttrykt tema og skape sammenheng mellom setninger og avsnitt • skrive fortellende, beskrivende, reflekterende og argumenterende tekster etter mønster fra eksempeltekster og andre kilder, og tilpasse egne tekster til formål og mottaker • eksperimentere med skriving av enkle tekster på sidemål 	<ul style="list-style-type: none"> • variere setningsbygningen i egne tekster • beherske grunnleggende regler for tegnsetting og rettskriving, samt variere setningsbygning i egne tekster • skrive sammenhengende og godt lesbart, med en funksjonell håndskrift • bruke touch-program effektivt • strukturere en tekst i avsnitt • eksperimentere med setningsbygning for å gjøre teksten god • fortelle hvordan man bygger opp en god hoveddel • skrive tekster med tydelig avsnittskiller og god innledning, hoveddel og avslutning • lese reflekterende tekster, og gjøre rede for hvordan tekst kan uttrykke tanker, og hvilke ord og uttrykk som kan hjelpe i tekstskrivingen • utforme egne tekster inspirert av eksempeltekster og andre kilder • bruke åpne spørsmål i tekstskriving • skrive reflekterende tekster om kjente tema fra egen virkelighet (f. eks. beskrive hvordan en fremmeds hverdag er, sett utenfra) • skrive enkle instruksjoner om hvordan enkelte hverdagslige oppgaver skal utføres • forklare hvem den teksten man skriver er ment for, og hva man vil oppnå med å skrive den • formulere enkle replikker på sidemålet
--	---	--

	<p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gi tilbakemelding på andres tekster ut fra faglige kriterier og bearbeide egne tekster på bakgrunn av tilbakemeldinger • bruke digitale kilder og verktøy til å lage sammensatte tekster med hyperkoblinger og varierte estetiske virkemidler • velge ut og vurdere informasjon fra bibliotek og digitale informasjonskanaler 	<ul style="list-style-type: none"> • hente ut ord og uttrykk fra leste tekster på sidemålet og sette sammen egne setninger • lese tekster på sidemålet, og finne ord som er felles med hovedmålet • skrive vitser, gåter og små rim på sidemålet • bruke egnede strategier for å sammenlikne ord på hovedmålet og sidemålet, f. eks. tokolonnotat • skrive setninger og korte tekster inspirert av sidemålet • gjøre rede for hva som kjennetegner en god tekst • formulere nyttige tilbakemeldinger for videreutvikling av tekst • gi konkrete tilbakemeldinger ut fra gitte kriterier • bruke kriterier og tilbakemeldinger for å forbedre egen tekst • bruke digitale verktøy til å lage sammensatte tekster med levende bilder • bruke hyperkoblinger for å vise til digitale kilder • velge og finne gode digitale informasjonskanaler og vise kildekritikk • lage gode kildehenvisninger
<p><u>Språk, litteratur og kultur</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • gi eksempler på noen likheter og forskjeller mellom muntlig og skriftlig språk • utføre grunnleggende setningsanalyse og vise hvordan tekster er bygd opp ved hjelp av begreper fra 	<ul style="list-style-type: none"> • forklare hvordan man skriver til forskjellig formål og til ulike mottakere, og hvorfor • gjøre rede for hvordan man uttrykker seg muntlig til forskjellige formål og til ulike mottakere • forklare hva et objekt er, og finne eksempler i setninger

	<p>grammatikk og tekstkunnskap</p> <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sammenlikne språk og språkbruk i tekster på bokmål og nynorsk • lese og uttale stedsnavn som inneholder spesielle nordsamiske bokstaver og kjenne til enkelte ord og uttrykk på ett av de samiske språkene • sammenligne talemål i eget miljø med noen andre talemålsvarianter og med de skriftlige målformene bokmål og nynorsk • gi eksempler på og reflektere over hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger til enkeltindivider og grupper av mennesker • presentere egne tolkninger av personer, handling og 	<ul style="list-style-type: none"> • finne eksempler fra kjente ordklasser i setninger • bruke enkel setningsanalyse (subjekt, verbal, objekt) • gjøre rede for hvilke kjennetegn forskjellige tekstformer har • utføre enkel setningsanalyse og definere ord fra de fleste ordklassene for å forklare hvordan en tekst er bygd opp, og redegjøre for kjennetegn ved form og innhold for å forklare hvilken sjanger en tekst er • finne ord og uttrykk som er ulike på bokmål og nynorsk • finne noen forskjeller i formverket mellom bokmål og nynorsk • nevne noen bokstaver, ord, uttrykk og stedsnavn på samisk • uttale noen bokstaver, ord, uttrykk og stedsnavn på samisk • beskrive særpreg i eget talemål • nevne ord i eget talemål som skrives helt annerledes på eget skriftmål, og noen som skrives likt • peke på særtrekk i eget talemål og finne likheter og forskjeller med de skriftlige målformene • diskutere hvordan måten vi snakker om noen på, kan påvirke andre
--	--	---

	<p>tema i et variert utvalg av barne- og ungdomslitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere tekster med utgangspunkt i egne opplevelser og med forståelse for språk og innhold • kjenne til opphavsrettslige regler for bruk av kilder • bruke forskjellige former for digitale og papirbaserte ordbøker 	<ul style="list-style-type: none"> • reflektere over og fortelle andre om personer, handling og tema i bøker en har lest • framstille litterære figurer i rollespill • skrive saklige bokanmeldelser • gi eksempler på godt utformede setninger og godt språk i en tekst • forklare hvorfor man liker en tekst ved å gi eksempler på gode innholdsmomenter • bruke egne erfaringer for å forklare tekstens handling og personer • lage gode, strukturerte kildehenvisninger • gjøre rede for hva opphavsrettigheter er • bruke ordbøker på nettet • finne fram til oppslagsord i oppslagsverk • forklare hvordan ordets bøyninger er oppført i en ordbok
--	---	---

KOMPETANSEPLAN I NORSK

ÅRSTRINN: Trinn 7

Hovedområder	Kompetansemål: ”Eleven skal kunne...”	Læringsmål: ”Eleven kan...”
<u>Muntlig kommunikasjon</u>	<ul style="list-style-type: none"> • lytte til og videreutvikle innspill fra andre og skille mellom meninger og fakta • uttrykke og grunngi egne standpunkter og vise respekt for andres • bruke sang, musikk og bilder i framføringer og presentasjoner • opptre i ulike roller gjennom dramaaktiviteter, opplesning og presentasjon 	<ul style="list-style-type: none"> • lytte aktivt til andres innspill, reflektere og ta til seg informasjon • formulere positive, oppklarende spørsmål • gjøre rede for hva som er meninger og hva som er fakta i en samtale eller diskusjon • argumentere for bestemte meninger som ikke nødvendigvis samsvarer med egne • begrunne egne og andres meninger med relevante fakta • kommentere andres standpunkt høflig og saklig • velge og kombinere relevant innhold i presentasjon • lage presentasjon basert på fortellende tekst som inneholder lyd, sang og bevegelige og ikke-bevegelige bilder • fremføre en tale med god publikumskontakt • bruke riktig kroppsspråk i ulike situasjoner • uttrykke seg presist og opptre som forskjellige talspersoner i muntlige presentasjoner • fremføre rollespill og skuespill

	<ul style="list-style-type: none"> • uttrykke seg med et variert ordforråd tilpasset kommunikasjonssituasjonen • presentere et fagstoff tilpasset formål og mottaker, med eller uten digitale verktøy <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere andres muntlige framføringer ut fra faglige kriterier 	<ul style="list-style-type: none"> • bruke ord og uttrykk som fremhever egne meninger i samtaler, presentasjoner og diskusjoner • uttrykke seg vennlig og høflig i muntlig kommunikasjon med andre • bruke et presist fagspråk i presentasjoner og diskusjoner • bruke relevante ord og faguttrykk i presentasjoner av fagstoff • presentere nyheter etter gitte kriterier, som utgangspunkt for samtale rundt emnet • bruke digitale medier til å lage en selvvalgt presentasjon etter kriterier • presentere et norskfaglig tema som en forfatter, et verk, et språklig eller litterært emne etter kriterier ved hjelp av digitale medier • redegjøre for et faglig tema ved hjelp av digitale verktøy, og tilpasse språk og innhold til tema, formål og mottakere • gjøre rede for hvordan tilbakemeldinger må være for å hjelpe andre til å videreutvikle arbeidet sitt • gi konstruktive og konkrete tilbakemeldinger som viser til kriteriene, med konkrete tips til utvikling • lage faglige kriterier til fremføring tilpasset mottaker og formål
<u>Skriftlig kommunikasjon</u>	<ul style="list-style-type: none"> • lese et bredt utvalg norske og oversatte tekster i ulike sjangre på bokmål og nynorsk og reflektere over 	<ul style="list-style-type: none"> • finne hovedmomenter i en tekst

	<p>innhold og form i tekst</p> <ul style="list-style-type: none"> • referere, oppsummere og reflektere over hovedmomentene i en tekst • lese enkle tekster på svensk og dansk og gjengi og kommentere innholdet • forstå og tolke opplysninger fra flere uttrykksformer i en sammensatt tekst <p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mestre sentrale regler i formverk og ortografi og skrive tekster med variert setningsbygning og funksjonell tegnsetting 	<ul style="list-style-type: none"> • stille spørsmål for å reflektere over innholdet i en tekst • gjenfortelle hovedmomentene og reflektere over innholdet, samt tolke hva det betyr • bruke lese- og læringsstrategier for å gjenfortelle hovedmomenter fra en tekst, og reflektere over og tolke innholdet • beskrive de sjangre de møter i undervisningen • skrive bokanmeldelser etter formkrav • velge lesestrategier etter formålet, og bruke dem for å lære på best mulig måte • referere, oppsummere og reflektere hovedmomenter i en tekst • gjengi og kommentere innholdet i svenske og danske tekster • tolke og sette sammen informasjon fra flere uttrykksformer til en sammensatt tekst • kombinere og tolke opplysninger i ulike typer sammensatte tekster • grunnleggende bøyning og skriveform i subjunksjoner og bestemmerord (determinativer) • gjøre rede for hvilken ordklasse et ord tilhører, hvilken bøyingsform som er brukt og hva dette vil si for ordet • mestre samskriving av ord • mestre sentrale kommaregler • bruke varierte setningsstartere
--	--	---

	<p>IUP-mål høst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrive sammenhengende med personlig og funksjonell håndskrift, og bruke tastatur på en hensiktsmessig måte • skrive tekster med klart uttrykt tema og skape sammenheng mellom setninger og avsnitt • skrive fortellende, beskrivende, reflekterende og argumenterende tekster etter mønster fra eksempeltekster og andre kilder, og tilpasse egne tekster til formål og mottaker <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eksperimentere med skriving av enkle tekster på sidemål 	<ul style="list-style-type: none"> • bruke utvidede substantivfraser • forklare og følge sentrale regler for ortografi • beherske og følge sentrale regler for grammatikk, rettskriving og tegnsetting, samt skrive tekster med variert setningsbygning • skrive sammenhengende og godt lesbart, med funksjonell håndskrift • beskrive særpreg ved egen håndskrift • bruke touch-program raskt og effektivt • skrive varierte setninger og avsnitt • skrive tekster med god struktur, dvs. innledning, avslutning og bevisst oppbygning av hoveddel • utvikle et tema og lage en disposisjon for teksten • skrive tekster som presenterer, beskriver og holder seg til tema • lese ulike typer tekster, finne og sette ord på ulike virkemidler og ta disse i bruk i egen skriving • skrive fortellende tekster i forskjellige sjangere • gjøre rede for hvordan man argumenterer på en god måte • forklare hvem en vil nå, og hva man vil oppnå med den teksten en skriver • skrive argumenterende og reflekterende tekster i ulike sjangre • skrive fortellende tekster med bevisst bruk av flere virkemidler • bruke ord og uttrykk fra sidemål i skriftlig
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • gi tilbakemelding på andres tekster ut fra faglige kriterier og bearbeide egne tekster på bakgrunn av tilbakemeldinger <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bruke digitale kilder og verktøy til å lage sammensatte tekster med hyperkoblinger og varierte estetiske virkemidler • velge ut og vurdere informasjon fra bibliotek og digitale informasjonskanaler 	<p>kommunikasjon</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrive enkle tekster etter eksempeltekster på sidemålet • skrive fortellende tekster på sidemålet om til skuespill • lese og lage små sammensatte tekster (reklamer, tegneserier og lignende) på sidemålet • analysere og forklare hvordan kriterier er oppfylt i en tekst • formulere konstruktive tilbakemeldinger når kriterier ikke er oppfylt • peke på hvilke virkemidler som er brukt for å gjøre en tekst god • bearbeide og revidere egne tekster ut i fra tilbakemeldinger • gi konstruktive tilbakemeldinger til andre og revidere egne tekster • lage en sammensatt tekst med hyperkoblinger som representerer en naturlig lesevei i teksten • vise til egnede informasjonskanaler • finne gode digitale informasjonskanaler, og vise kildekritikk • lage en systematisk og god kildehenvisning • sitere fra kilder på en god måte
<p><u>Språk, litteratur og kultur</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • gi eksempler på noen likheter og forskjeller mellom muntlig og skriftlig språk 	<ul style="list-style-type: none"> • gi eksempler på hvordan man bruker språket forskjellig i skriftlig og muntlig kommunikasjon til samme formål

	<ul style="list-style-type: none"> • utføre grunnleggende setningsanalyse og vise hvordan tekster er bygd opp ved hjelp av begreper fra grammatikk og tekstkunnskap • sammenlikne språk og språkbruk i tekster på bokmål og nynorsk • sammenligne talemål i eget miljø med noen andre talemålsvarianter og med de skriftlige målformene bokmål og nynorsk • gi eksempler på og reflektere over hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger til enkeltindivider og grupper av mennesker • presentere egne tolkninger av personer, handling og tema i et variert utvalg av barne- og ungdomslitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk 	<ul style="list-style-type: none"> • kunne identifisere innslag av muntlig språkbruk i skriftlig kommunikasjon (SMS, sosiale medier) • finne subjekt, verbal og objekt i setninger • forklare hva adverbial er, og finne eksempler i setninger • forklare hvordan en tekst er bygget opp ved å se på kjennetegn i tekstform • redegjøre for ulikheter mellom språkbruk i nynorsk og bokmål ved å sammenligne tekster • gjøre rede for karakteristiske trekk i eget talemål • sammenligne eget talemål med noen andre dialekter og beskrive forskjeller • diskutere dialektenes tilknytning til bokmål og nynorsk • beskrive likheter og ulikheter mellom eget talemål, nynorsk og bokmål • forklare hvordan måten vi snakker og skriver om noen på, kan påvirke andre • gjøre rede for hva det vil si å tolke en tekst • lese mellom linjene og tolke personer, handling og tema i teksten • sammenfatte den sentrale handlingen, og gi karakteristikk av hovedpersonene i teksten • presentere egne meninger om personer, handling og tema i en tekst
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • vurdere tekster med utgangspunkt i egne opplevelser og med forståelse for språk og innhold <p>IUP-mål vår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kjenne til opphavsrettslige regler for bruk av kilder • bruke forskjellige former for digitale og papirbaserte ordbøker 	<ul style="list-style-type: none"> • bruke egne erfaringer og kunnskaper for å vurdere en tekst og argumentere for sine synspunkter • peke på gode språklige særtrekk i en tekst • forklare kvaliteter i en tekst ved å se på innhold og språklige særtrekk • respektere opphavsrettigheter • lage korrekte kildehenvisninger • bruke ordbøker bevisst i tekstskriving • bruke synonymordbøker på nett og i papirform • finne ordforklaringer og skrivemåte på sidemålet
--	--	---